

Uusperheen testamentti ja omaisuuden jäljitettävyys

Uusperheessä testamentin laatiminen vaatii usein tavallista enemmän harkintaa. Puolisoilla voi olla eri määrä omaisuutta, lapsia aiemmista suhteista tai omaisuutta, jonka he ovat saaneet lahjana tai perintönä. Myös heidän toiveensa siitä, kenelle omaisuus aikanaan siirtyy, voivat olla erilaisia.

Siksi testamenttia ei kannata tarkastella irrallisena asiakirjana. Sen rinnalla on syytä arvioida avioehto, lahjoihin ja testamentteihin sisältyviä ehtoja sekä sitä, miten omaisuuden alkuperä ja myöhemmät muutokset pystytään osoittamaan.

Tilanne 1: vanhemmat lahjoittavat omaisuutta ennen avioliittoa

Vanhemmat voivat haluta lahjoittaa lapselleen esimerkiksi sijoitusvarallisuutta jo ennen tämän avioliittoa. Lahjakirjassa voidaan määrätä, ettei lahjansaajan puolisoilla ole lahjaan avio-oikeutta. Ehtojen sisältö kannattaa laatia huolellisesti, ja samalla on hyvä arvioida, miten lahjoitettu omaisuus pidetään tunnistettavana ja miten sitä koskevat asiakirjat säilytetään.

Lahjakirja, avioehto ja testamentti ratkaisevat eri kysymyksiä. Ehto, joka rajaa lahjoitetun omaisuuden avio-oikeuden ulkopuolelle, ei yksin määrää sitä, kenelle omaisuus siirtyy lahjansaajan kuoltua. Siksi myös lahjansaajan omaa testamenttia voi olla tarpeen arvioida.

Erillinen pankki- tai sijoitustili voi helpottaa omaisuuden seuraamista. Se ei kuitenkaan yksin ratkaise omistusta tai sitä, miten omaisuus käsitellään avioliiton päättyessä tai perintöä jaettaessa.

Tilanne 2: puolisoilla on lapsia aiemmista suhteista

Jos puolisoilla on rintaperillisiä, nämä ovat hänen lakimääräisiä perillisiä, ja heillä on oikeus vaatia lakiosaansa. Testamentilla voidaan turvata lesken asemaa, mutta testamentin määräykset on sovitettava yhteen rintaperillisten oikeuksien kanssa.

Puolisot voivat esimerkiksi pohtia, saako leski omistusoikeuden vai rajatun oikeuden käyttää tai hallita omaisuutta. Testamentissa voidaan myös määrätä, kenelle omaisuus on tarkoitus siirtyä lesken kuoleman jälkeen.

Testamentin ilmausten on vastattava tekijöiden tarkoitusta. Korkeimman oikeuden ratkaisu KKO 2025:8 osoittaa, että testamentin sisältöä voidaan joutua tulkitsemaan sen selvittämiseksi, millainen oikeus leskelle on annettu ja mikä asema ensiksi kuolleen perillisille jää.

Tilanne 3: toinen puoliso on lapseton, toisella on aikuisia lapsia

Ajatellaan tilannetta, jossa V:llä ei ole lapsia ja G:llä on kaksi aikuista tytärtä aiemmasta avioliitosta.

Jos V kuolee ensin, G voi periä V:n lain nojalla, ellei V:n testamentista muuta johdu. V:llä voi kuitenkin olla omia toissijaisia perillisiä, joiden asema on otettava huomioon. G:n tyttäret eivät ole V:n rintaperillisiä vain siksi, että he ovat G:n lapsia.

Jos G kuolee ensin, hänen tyttärensä ovat G:n rintaperillisiä, ja heidän lakiosaoikeutensa on otettava huomioon G:n testamenttia suunniteltaessa.

Kuolemantapausten järjestystä ei voi tietää etukäteen. Siksi suunnittelussa kannattaa arvioida molemmat vaihtoehdot: mitä tapahtuu, jos V kuolee ensin, ja mitä tapahtuu, jos G kuolee ensin? Samalla on hyvä miettiä, halutaanko turvata leskelle laaja määräysvalta vai säilyttää omaisuutta tai sen arvoa ensiksi kuolleen omien perillisten hyväksi.

Omaisuu den alkuperä voi olla vaikea selvittää myöhemmin

Vuosien mittaan omaisuus voi muuttua. Sijoituksia myydään ja hankitaan uusia, varoja siirretään tililtä toiselle ja omaisuutta voidaan käyttää elämiseen tai muuhun tarkoitukseen.

Pelkkä testamentti ei välttämättä riitä, jos omaisuuden alkuperästä ei myöhemmin ole saatavissa luotettavaa selvitystä. Omaisuuden jäljitettävyyden on käytännössä tärk eää. Pitkän ajan kuluttua voi olla vaikea selvittää, mikä osa varallisuudesta kuului alun perin ensiksi kuolleen puolisol le, mikä leskelle ja miten omaisuus on muuttunut. Tämä voi vaikeuttaa perinnönjakoa ja aiheuttaa erimielisyyksiä. Käytännössä voidaan harkita esimerkiksi erillisiä pankki- ja sijoitustilejä sekä omaisuuden alkuperän ja uudelleensijoittamisen dokumentointia.

Selvittämistä voivat helpottaa myös esimerkiksi:

- lahja-, testamentti-, perukirja- ja ositusasiakirjojen säilyttäminen
- omaisuuden arvon ja omistussuhteiden dokumentointi omaisuuden siirtyessä
- tietojen säilyttäminen omaisuuden myynnistä ja uudelleensijoittamisesta
- lahjana tai testamentilla saadun sijoitusvarallisuuden pitäminen erillään muista varoista, jos se on käytännössä mahdollista ja tarkoituksenmukaista.

Dokumentointi ei yksin ratkaise kaikkia oikeudellisia kysymyksiä, mutta se voi helpottaa niiden arviointia huomattavasti myöhemmin.

Suunnittelu kannattaa tehdä ajoissa

Uusperheen varallisuussuunnittelussa kannattaa arvioida yhdessä avioehto a, testamenttia ja lahjoihin liittyviä ehtoja sekä omaisuuden omistusta, alkuperää ja myöhempää jäljitettävyyttä.

Tavoitteena on löytää ratkaisu, joka vastaa perheen omaa tilannetta: turvaa lesken asemaa ja ottaa samalla huomioon lasten, toissijaisten perillisten ja muiden testamentinsaajien oikeudet. Huolellisesti laaditut asiakirjat ja riittävä dokumentointi voivat ehkäistä vaikeita selvityksiä ja erimielisyyksiä vuosikymmeniä myöhemmin.

Olen vuosien varrella toiminut useiden kuolinpesien pesänselvittäjänä ja pesänjakajana. Kokemus on opettanut, että omaisuuden alkuperää ja omistusta koskevat kysymykset voivat muodostua vaikeiksi, jos ositus ja perinnönjako tehdään pitkän ajan kuluttua eikä asiakirjoja tai tietoja omaisuuden muutoksista ole säilytetty.

Testamentti ei ole vain asiakirja, jossa määrätään perillisestä. Se on osa laajempaa perheen ja varallisuuden suunnittelua.

Tarvitseeko testamenttinne tai uusperheen varallisuusjärjestely kokonaisarviointia?

Lakiasiaintoimisto Björn Holming Law Firm avustaa testamenttien, avioehtojen ja perintöoikeudellisten kysymysten suunnittelussa. Tavoitteena on löytää perheen tilanteeseen sopiva, oikeudellisesti kestävä ratkaisu ja ehkäistä tulevia epäselvyyksiä.

Sarvvik 20.10.2026

Lisätietoja: OTK, VT Björn Holming

040 7731416

bjorn@holminglaw.com

www.holminglaw.com